

Înalta Curte de Casație și Justiție
Completul competent să judece recursul în interesul legii
Dosar nr. 18/2012

**Decizia Nr. 19
din 10 decembrie 2012**

Publicată în: Monitorul Oficial Nr. 51 din 23 ianuarie 2013

Rodica Aida Popa	- vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție - președintele complet
Lavinia Curelea	- președintele Secției I civile
Roxana Popa	- președintele delegat al Secției a II-a civile
Ionel Barbă	- președintele Secției de contencios administrativ și fiscal
Corina Michaela Jîjîie	- președintele Secției penale
Cristina Iulia Tarcea	- judecător la Secția I civilă
Elena Floarea	- judecător la Secția I civilă - judecător raportor
Doina Popescu	- judecător la Secția I civilă
Sorinela Alina Macavei	- judecător la Secția I civilă
Mihaela Paraschiv	- judecător la Secția I civilă
Rodica Susanu	- judecător la Secția I civilă
Ileana Izabela Dolache	- judecător la Secția a II-a civilă
Mărioara Isailă	- judecător la Secția a II-a civilă - judecător raportor
Constantin Brânzan	- judecător la Secția a II-a civilă
Carmen Trănica Teau	- judecător la Secția a II-a civilă
Adriana Chioseaua	- judecător la Secția a II-a civilă
Minodora Condoiu	- judecător la Secția a II-a civilă
Nicolae Mănișuțiu	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Dana Iarina Vartires	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Doina Duican	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Simona Camelia Marcu	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal - judecător raportor
Gheorghita Luțac	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Carmen Sîrbu	- judecător la Secția de contencios administrativ și fiscal
Francisca Maria Vasile	- judecător la Secția penală
Ilie Iulian Dragomir	- judecător la Secția penală

Completul competent să judece recursurile în interesul legii ce formează obiectul Dosarului nr. 18/2012 este constituit conform art. 3306 alin. 2 din Codul de procedură civilă și art. 272 alin. (2) lit. b) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător dr. Rodica Aida Popa, vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este reprezentat de doamna procuror Antonia Eleonora Constantin.

La ședința de judecată participă magistratul-asistent-șef al Secției I civile, doamna Mihaela Calabiciov, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 273 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul competent să judece recursul în interesul legii a luat în examinare recursurile în interesul legii formulate de procurorul general al Parchetului de pe lângă

Înalta Curte de Casație și Justiție și Colegiul de conducere al Curții de Apel Craiova cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, cu referire la sporurile și veniturile suplimentare utilizate la determinarea punctajelor anuale pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 19/2000, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie.

După prezentarea referatului cauzei, Înalta Curte a constatat că nu sunt de examinat chestiuni prealabile sau excepții și a pus în dezbatere recursurile în interesul legii.

Doamna procuror Antonia Eleonora Constantin, reprezentantul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, a susținut că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, cu referire la sporurile și veniturile suplimentare utilizate la determinarea punctajelor anuale pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 19/2000, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie, fiind identificate două orientări jurisprudențiale.

Într-o primă orientare a practicii s-a reținut că la determinarea punctajelor anuale realizate până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 trebuie avute în vedere toate veniturile (sporuri, indemnizații, prime, diurne, salarii de merit etc.) care au constituit baza de stabilire a contribuțiilor de asigurări sociale, dacă angajatorul a achitat aceste contribuții.

Într-o a doua orientare a practicii, instanțele au apreciat că, la determinarea punctajelor anuale, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, trebuie avute în vedere salariile și sporurile prevăzute de art. 164 din lege și anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, în condițiile stabilite de normele respective, care au caracter special.

Doamna procuror Antonia Eleonora Constantin, reprezentantul procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, a solicitat admiterea recursurilor în interesul legii și pronunțarea unei decizii prin care să se asigure interpretarea și aplicarea unitară a legii.

Doamna judecător dr. Rodica Aida Popa, președintele completului de judecată, constatând că nu sunt întrebări de formulat din partea membrilor completului, a declarat dezbaterile închise, iar completul de judecată a rămas în pronunțare asupra recursurilor în interesul legii.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra recursurilor în interesul legii, constată următoarele:

1. Problema de drept ce a generat practica neunitară

Prin recursurile în interesul legii formulate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Colegiul de conducere al Curții de Apel Craiova s-a arătat că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, cu referire la sporurile și veniturile suplimentare utilizate la determinarea punctajelor anuale pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 19/2000, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie.

2. Examenul jurisprudențial

Prin Adresa nr. 9.688 din 9 mai 2012, Colegiul de conducere al Curții de Apel Craiova a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție pentru a se pronunța cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, cu referire la sporurile și veniturile suplimentare utilizate la determinarea punctajelor

anuale pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 19/2000, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie.

Ca urmare a acestei sesizări, prin Adresa nr. 7/S.U. din 15 iunie 2012, Înalta Curte de Casație și Justiție a solicitat procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție să dispună verificarea jurisprudenței la nivelul întregii țări.

Examenul jurisprudențial a relevat că practica instanțelor este neunitară în ceea ce privește soluționarea contestațiilor formulate împotriva deciziilor de stabilire a pensiilor în baza Legii nr. 19/2000, precum și a contestațiilor împotriva deciziilor de recalculare a pensiilor în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, prin care reclamanții solicitau valorificarea unor sporuri, indemnizații și majorări de retribuții tarifare care, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, nu au făcut parte din baza de calcul al pensiilor și pentru care s-au achitat contribuții la fondul de asigurări sociale de către angajator, identificându-se două orientări jurisprudențiale.

3. Soluțiile pronunțate de instanțele judecătorești

3.1. Într-o primă orientare a practicii, instanțele au apreciat că la determinarea punctajelor anuale realizate până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 trebuie avute în vedere toate veniturile (sporuri, indemnizații, prime, diurne, salarii de merit etc.) care au constituit baza de stabilire a contribuțiilor de asigurări sociale, dacă angajatorul a achitat aceste contribuții.

Contribuțiile se achitau de unitate prin virarea unei sume egale cu o cotă procentuală asupra câștigului brut realizat de întregul personal angajat, nereprezentând o contribuție individuală aplicată drepturilor salariale ale angajatului.

În motivarea acestei opinii s-a arătat ca o atare soluție se impune în baza principiului contributivității, consacrat prin dispozițiile art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, potrivit cărora drepturile de asigurări sociale se cuvin pe temeiul contribuțiilor sociale plătite, iar aceste venituri au fost avute în vedere la calcularea și aplicarea contribuțiilor.

Ca atare, au reținut aceste instanțe, principiul contributivității înlătură aplicarea art. 164 din Legea nr. 19/2000.

S-a arătat că nu se poate admite ca baza de calcul al contribuției de asigurări sociale să fie constituită și din aceste sume, iar la stabilirea pensiei ca prestație de asigurări sociale aceste sume să nu se ia în considerare, deoarece ne-am afla în situația în care această prestație nu ar fi proporțională cu prețul plătit, creându-se astfel o inechitate.

Totodată, s-a reținut că ceea ce interesează nu este caracterul permanent sau nepermanent al unor venituri ori dacă aceste sume au făcut sau nu parte din baza de calcul al pensiilor, conform legislației anterioare, ci faptul că statul și-a încasat drepturile la momentul potrivit.

În concluzie, instanțele care au împărtășit această opinie au stabilit că la determinarea punctajelor anuale, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, trebuie avute în vedere toate veniturile care au constituit baza de calcul pentru plata contribuțiilor de asigurări sociale ce revenea unităților angajatoare, dând eficiență principiului contributivității în defavoarea prevederilor cuprinse în art. 164 din Legea nr. 19/2000 și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005.

3.2. Într-o a doua orientare a practicii, instanțele au apreciat că, la determinarea punctajelor anuale, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, trebuie avute în vedere salariile și sporurile prevăzute în cuprinsul art. 164 din această lege și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, în condițiile stabilite de normele respective care au un caracter special.

În susținerea acestei opinii s-a invocat principiul neretroactivității legii civile, arătându-se că nu se poate recunoaște incidența principiului contributivității pentru perioada anterioară datei de 1 aprilie 2001, când a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000.

În acest sens s-a reținut că, potrivit dispozițiilor art. 78 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, punctajul mediu anual se determină prin împărțirea la 12 a punctajului rezultat în anul respectiv, din însumarea numărului de puncte realizat în fiecare lună.

Numărul de puncte realizat în fiecare lună se calculează prin raportarea salariului brut lunar individual, inclusiv sporurile și adaosurile, sau, după caz, a venitului lunar care a constituit baza de calcul al contribuției individuale de asigurări sociale la salariul mediu din luna respectivă comunicat de Institutul Național de Statistică.

Aceste prevederi se aplică în situația veniturilor lunare obținute după intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 și care au constituit baza de calcul al contribuției individuale de asigurări sociale potrivit Legii nr. 19/2000.

Pentru determinarea punctajelor anuale anterioare intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000, dispozițiile art. 164 din această lege instituie într-o modalitate imperativă criteriile de stabilire a sumelor care intră la determinarea punctajului anual. Dispozițiile acestui articol stabilesc faptul că la calculul punctajelor anuale pentru perioada anterioară datei de 1 aprilie 2001 se au în vedere exclusiv salariile tarifare, în cuantumul înregistrat în carnetul de muncă.

Dacă în carnetul de muncă sunt înregistrate sporuri care au făcut parte din baza de calcul al pensiilor conform legislației anterioare, acestea trebuie avute în vedere conform art. 164 alin. (2) din Legea nr. 19/2000.

Textul art. 164 din Legea nr. 19/2000 reglementează distinct situația sporurilor obținute în perioada anterioară datei de 1 aprilie 2001, stabilind la alin. (2) și (3) faptul că, pe lângă salariile tarifare, trebuie avute în vedere și anumite sporuri, dar cu respectarea condițiilor cumulative stabilite de aceste dispoziții legale, respectiv: să fi avut caracter permanent, să fi făcut parte din baza de calcul al pensiilor conform legislației anterioare și să fi fost înregistrate în carnetul de muncă sau dovedite cu adevărate eliberate de unitate.

În concluzie, instanțele care au optat pentru această opinie au stabilit că, la determinarea punctajelor anuale, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, trebuie avute în vedere veniturile prevăzute de art. 164 din Legea nr. 19/2000 și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, care sunt norme speciale, aplicabile punctajelor anuale aferente perioadei anterioare datei de 1 aprilie 2001.

4. Opinia procurorului general

Procurorul general a apreciat ultimul punct de vedere ca fiind în acord cu litera și spiritul legii.

Prin argumentele expuse s-au susținut următoarele:

Premisele apariției practicii neunitare ce face obiectul prezentului recurs în interesul legii sunt reprezentate de modalitatea în care instanțele de judecată au dat eficiență principiului contributivității instituit prin art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, raportat la normele tranzitorii cuprinse în art. 164 din această lege, atunci când veniturile sunt aferente unor perioade - stagii de cotizare - prin care au fost incidente acte normative vizând domeniul pensiilor, anterioare Legii nr. 19/2000.

Prin dispozițiile Legii nr. 19/2000 s-a realizat reformarea în sens unitar a întregului sistem de asigurări sociale, prin luarea în considerare a veniturilor realizate de asigurat pe parcursul vieții active ce constituie stagiul de cotizare, iar cuantumul pensiei se determină în conformitate cu prevederile art. 76 alin. (1) din acest act normativ prin înmulțirea punctajului mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare cu valoarea punctului de pensie.

Primul element ce face parte din algoritmul de calcul al pensiei, respectiv punctajul mediu anual realizat de asigurat în perioada de cotizare, se stabilește potrivit dispozițiilor art. 77 alin. (1) din Legea nr. 19/2000, în sensul că se determină prin împărțirea numărului de puncte rezultat din însumarea punctajelor anuale realizate de asigurat în perioada de cotizare la numărul de ani corespunzător stagiului complet de cotizare, prevăzut în anexa nr. 3 a acestei legi.

Punctajul anual se determină potrivit art. 78 alin. (1) din același act normativ, prin împărțirea la 12 a punctajului rezultat în anul respectiv din însumarea numărului de puncte realizat în fiecare lună, iar numărul de puncte realizat în fiecare lună se calculează prin raportarea salariului brut lunar individual (inclusiv sporurile și adaosurile) sau, după caz, a venitului lunar asigurat care a constituit baza de calcul al contribuției individuale de asigurări sociale la salariul mediu brut lunar din luna respectivă, comunicat de Institutul Național de Statistică.

Baza lunară de calcul al contribuției individuale de asigurări sociale este prevăzută la art. 23 din Legea nr. 19/2000, modificată și completată.

Aceste prevederi legale reprezintă o consecință directă și imediată a principiului contributivității, astfel cum acesta este enunțat prin art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, fiind aplicabile în privința veniturilor realizate lunar după data de 1 aprilie 2001 de persoanele asigurate în sistemul public de pensii.

Pentru ca anumite sporuri să fie luate în calcul la stabilirea punctajului anual anterior datei de 1 aprilie 1992, trebuie ca acestea să fi făcut parte din baza de calcul al pensiilor conform legislației

anterioare și să fie înregistrate în carnetul de muncă, iar după data de 1 aprilie 1992, până la data de 1 aprilie 2001, trebuie să fi avut caracter permanent, să fi făcut parte din baza de calcul al pensiilor după data de 1 aprilie 1992 și să fie înregistrate în carnetul de muncă sau dovedite cu adeverințe.

Toate aceste condiții trebuie îndeplinite cumulativ, ele fiind expresia transunerii în algoritmul prevăzut de noua lege a tuturor elementelor de salarizare care, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, au constituit bazele de calcul ale pensiilor, cu respectarea strictă a unor elemente de certitudine juridică sub aspect probatoriu.

Analiza retrospectivă a legislației anterioare incidente în materia asigurărilor sociale de stat a relevat că, anterior datei de 1 aprilie 2001, nu s-au avut în vedere, la stabilirea cuantumului pensiei, veniturile realizate de o persoană pe parcursul întregii vieți active, după cum nici bugetul acestor asigurări nu a fost întotdeauna constituit pe baza contribuțiilor individuale ale angajaților.

Legea nr. 19/2000, în demersul de reformare a sistemului public de pensii, și-a propus o uniformizare a algoritmului de calcul al pensiilor, prin luarea în considerare a veniturilor care, potrivit legislației anterioare, au constituit baza de calcul al pensiilor, iar în această modalitate s-a dat eficiență dispozițiilor legale anterioare sub imperiul cărora au fost realizate veniturile, acestea fiind transpuse în noul algoritm instituit de lege.

De asemenea, în procedura de recalculare a drepturilor de pensie, desfășurată în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2005, procedură subsumată principiului "la condiții de muncă egale, pensii egale, indiferent de data ieșirii la pensie", s-a urmărit și realizat identificarea tuturor acelor venituri care, potrivit legislației anterioare, au constituit baza de calcul al pensiei.

Reflectarea fidelă a majorărilor de retribuții, a indemnizațiilor și sporurilor care, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, au făcut parte din baza calcul al pensiilor și care se utilizează nu doar la recalcularea drepturilor de pensie stabilite anterior Legii nr. 19/2000, ci și la stabilirea drepturilor de pensie potrivit acestui act normativ, pentru situațiile tranzitorii analizate, este oferită de pct. I - V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005.

Această concluzie este întemeiată pe dispozițiile art. 4 alin. (2) și (3) din ordonanța de urgență menționată, în care se arată expres că sporurile, indemnizațiile și majorările de retribuții tarifare utilizate la determinarea punctajului mediu anual și care, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, au făcut parte din baza de calcul al pensiilor sunt cele prezentate în anexa care face parte integrantă din ordonanța de urgență, urmând să fie dovedite prin înscrisurile din cartelele de muncă sau prin adeverințe întocmite conform legii, eliberate de angajatori, care poartă întreaga răspundere cu privire la valabilitatea și corectitudinea acestora.

În cuprinsul pct. II, III și V ale anexei la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 sunt enumerate limitativ sporurile, indemnizațiile și majorările retribuției tarifare prevăzute în Legea retribuirii după cantitatea și calitatea muncii nr. 57/1974, respectiv alte sporuri și majorări acordate, atât anterior, cât și ulterior anului 1989, unor categorii profesionale determinate, în baza unor dispoziții speciale cu caracter normativ, expres enunțate, precum și sporurile cu caracter permanent, prevăzute de Legea nr. 49/1992 pentru modificarea și completarea unor reglementări din legislația de asigurări sociale, care se utilizează la determinarea punctajului mediu anual.

În procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie nu vor putea fi avute în vedere acele venituri pentru care, potrivit reglementării în vigoare la data realizării lor, angajatorul nu a datorat contribuții de asigurări sociale.

De asemenea, plata contribuției de asigurări sociale de către angajator nu este suficientă pentru ca anumite venituri/sporuri să fie avute în vedere la determinarea punctajelor anuale până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000, fiind necesar ca acestea să se regăsească în baza de calcul al pensiilor, conform legislației anterioare, sub imperiul căreia au fost realizate/acordate.

În privința sporurilor acordate după data de 1 aprilie 1992, aspectul includerii acestora în baza de calcul al pensiilor se verifică în mod direct prin achitarea contribuției angajatului pentru pensia suplimentară.

Așadar, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, raportate la art. 164 din același act normativ și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie nu vor putea fi luate în considerare acele venituri și sporuri salariale anterioare datei de 1 aprilie 2001 pentru care, potrivit legislației sub imperiul căreia au fost realizate/acordate, angajatorul nu datora contribuția de asigurări sociale și

angajatul nu datora contribuția pentru pensia individuală, întrucât nu au făcut parte din baza de calcul al pensiilor potrivit legislației anterioare.

5. Opinia Colegiului de conducere al Curții de Apel Craiova

Colegiul de conducere al Curții de Apel Craiova a constatat că în practica judiciară nu există un punct de vedere unitar cu privire la interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, cu referire la sporurile și veniturile suplimentare utilizate la determinarea punctajelor anuale pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a dispozițiilor Legii nr. 19/2000, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie.

Divergența de interpretare a dispozițiilor legale menționate a creat situații juridice fundamentale diferite, unele instanțe stabilind că la determinarea punctajelor anuale până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 trebuie luate în considerare toate veniturile care au fost avute în vedere la calcularea și aplicarea contribuțiilor de asigurări sociale (prima orientare a practicii relevată de examenul jurisdicțional), iar alte instanțe stabilind că la determinarea punctajelor anuale până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 trebuie avute în vedere salariile și sporurile prevăzute la art. 164 din Legea nr. 19/2000, în condițiile stabilite de norma respectivă, normă care are caracter special (a doua orientare a practicii relevată de examenul jurisprudențial).

6. Raportul asupra recursurilor în interesul legii

6.1. Referitor la chestiunea admisibilității recursurilor în interesul legii, prin raportul întocmit în cauză s-a apreciat că acestea îndeplinesc condițiile de admisibilitate impuse de art. 329 și 3305 din Codul de procedură civilă, fiind exercitate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Colegiul de conducere al Curții de Apel Craiova, care au legitimitate procesuală, și având ca obiect o problemă de drept pentru care s-a făcut dovada că a fost soluționată în mod diferit, neunitar, prin hotărâri judecătorești irevocabile, pronunțate de mai multe instanțe judecătorești.

6.2. În ceea ce privește soluția propusă prin raportul asupra recursurilor în interesul legii întocmit în cauză s-a apreciat că se impune a fi adoptată soluția de admitere a acestora și, în consecință, a se stabili că în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, sporurile și alte venituri suplimentare realizate anterior datei de 1 aprilie 2001 vor fi luate în considerare la stabilirea și recalcularea pensiilor din sistemul public dacă au fost incluse în baza de calcul conform legislației anterioare, sunt înregistrate în carnetul de muncă sau în adeverințele eliberate de unități, conform legislației în vigoare, și pentru acestea s-a plătit contribuția de asigurări sociale.

7. Înalta Curte

Anterior examinării altor aspecte se impun a fi expuse prevederile legale supuse interpretării, precum și cele relevante din perspectiva examinată.

Potrivit dispozițiilor art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, "sistemul public se organizează și funcționează având ca principii de bază: (...)

e) principiul contributivității, conform căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice, participante la sistemul public, drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se pe temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite; (...)".

De asemenea, potrivit art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000:

"(2) La determinarea punctajelor anuale, pe lângă salariile prevăzute la alin. (1) se au în vedere și sporurile care au făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare și care sunt înregistrate în carnetul de muncă.

(3) La determinarea punctajelor anuale, pe lângă salariile prevăzute la alin. (1) se au în vedere și sporurile cu caracter permanent, care, după data de 1 aprilie 1992, au făcut parte din baza de calcul a pensiilor conform legislației anterioare și care sunt înregistrate în carnetul de muncă sau sunt dovedite

cu adeverințe eliberate de unități, conform legislației în vigoare. Sporul de vechime care se utilizează la stabilirea punctajelor anuale este următorul:

a) perioada 1 martie 1970 - 1 septembrie 1983:

3% pentru o vechime în muncă totală cuprinsă între 5 - 10 ani;

5% pentru o vechime în muncă totală cuprinsă între 10 - 15 ani;

7% pentru o vechime în muncă totală cuprinsă între 15 - 20 de ani;

10% pentru o vechime în muncă totală de peste 20 de ani;

b) perioada 1 septembrie 1983 - 1 aprilie 1992:

3% pentru o vechime în muncă totală cuprinsă între 3 - 5 ani;

6% pentru o vechime în muncă totală cuprinsă între 5 - 10 ani;

9% pentru o vechime în muncă totală cuprinsă între 10 - 15 ani;

12% pentru o vechime în muncă totală cuprinsă între 15 - 20 de ani;

15% pentru o vechime în muncă totală de peste 20 de ani."

Totodată, pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, prevede următoarele:

"V. Sporuri cu caracter permanent, în conformitate cu prevederile Legii nr. 49/1992 pentru modificarea și completarea unor reglementări din legislația de asigurări sociale:

- sporul de vechime în muncă (a se vedea pct. I);
- sporul pentru lucru în subteran, precum și pentru lucru pe platformele marine de foraj și extracție;
- indemnizația de zbor;
- sporul pentru condiții grele de muncă;
- sporul pentru lucrul sistematic peste programul normal;
- sporul pentru exercitarea unei funcții suplimentare;
- alte sporuri cu caracter permanent prevăzute de legislația specifică fiecărui domeniu de activitate sau prevăzute în contractele colective și individuale de muncă."

Totodată, prin Decizia nr. 5 din 20 septembrie 2010 pronunțată în recurs în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție - Secțiunile Unite a admis recursul în interesul legii formulat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte și a decis că, în interpretarea dispozițiilor art. 2 lit. e), art. 78 și art. 164 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și ale art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, sumele plătite pentru munca prestată de foștii salariați în regim de lucru prelungit, în condițiile art. 1 și 2 din Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 1.546/1952, se au în vedere la stabilirea și recalcularea pensiilor din sistemul public.

Pentru a pronunța această soluție, Înalta Curte a reținut că veniturile realizate din munca prestată peste programul normal de lucru sunt venituri cu caracter tarifar, care trebuie luate în calcul la stabilirea bazei de calcul al pensiei datorate pentru munca depusă, subliniind faptul că pentru aceste sume s-a plătit contribuția la asigurările sociale de stat, conform Decretului nr. 389/1972 cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat.

Or, potrivit principiului contributivității instituit prin art. 2 lit. e) din Legea nr. 19/2000, fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice participante la sistemul public, drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite.

Înalta Curte a mai reținut că la aceeași concluzie se ajunge având în vedere și prevederile pct. IV din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, potrivit cărora la stabilirea punctajului anual nu vor fi luate în considerare formele de retribuire după timp, or timpul de lucru în program prelungit era considerat, potrivit legislației atunci în vigoare, timp normal de lucru și era retribuit ca atare.

Aceste drepturi trebuie luate în considerare la stabilirea și recalcularea pensiilor și pentru faptul că, potrivit pct. IV din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, intră în categoria sporurilor, indemnizațiilor și majorărilor de retribuții tarifare și acele sporuri acordate de către ministerele de resort, conform prevederilor actelor normative în vigoare în diverse perioade,

evidențiate împreună cu salariile aferente în statele de plată și pentru care s-a datorat și s-a virat contribuția de asigurări sociale.

De asemenea, prin Decizia nr. 19 din 17 octombrie 2011 pronunțată în recurs în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte și a stabilit că, în interpretarea dispozițiilor art. 2 lit. e), art. 78 și art. 164 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și ale art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, formele de retribuire obținute în acord global, prevăzute de art. 12 alin. (1) lit. a) din Legea nr. 57/1974, vor fi luate în calcul la stabilirea și recalcularea pensiilor din sistemul public, dacă au fost incluse în salariul brut și pentru acestea s-a plătit contribuția de asigurări sociale la sistemul public de pensii.

Pentru a pronunța această soluție, Înalta Curte a reținut că dispozițiile pct. VI din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 pot fi înlăturate, întrucât intră în contradicție atât cu prevederile anterioare din același act normativ, cât și cu Legea nr. 19/2000, deoarece încalcă principiul fundamental al contributivității anterior datei de 1 aprilie 2001.

Potrivit art. 70 din Legea nr. 27/1966 privind pensiile de asigurări sociale de stat și pensia suplimentară, intrată în vigoare la 1 ianuarie 1967, s-a instituit pentru angajați obligația plății unei contribuții în cuantum de 2% din salariul tarifar lunar de încadrare, pentru pensia suplimentară, care, conform normei în cauză, se baza pe "principiul mutualității între angajați".

Potrivit art. 71 alin. (1) din același act normativ, fondurile necesare pentru plata pensiei suplimentare urmau să se formeze din contribuția tuturor angajaților.

Obligația de plată a contribuției pentru pensia suplimentară s-a menținut în sarcina angajaților până la intrarea în vigoare a Legii nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale.

La momentul edictării normei, legiuitorul a înțeles să întemeieze pensia suplimentară și contribuția corelativă pe "principiul mutualității între angajați", date fiind condițiile politice, sociale și economice de la acea vreme.

În realitate, astfel cum indică însăși denumirea "contribuția pentru pensie suplimentară", această formă de asigurare socială a reprezentat expresia unei forme, chiar primare, a principiului contributivității.

Chiar dacă a fost instituită în sarcina angajaților, declarativ pentru pensia suplimentară, o formă suplimentară de pensie față de pensia de asigurări sociale de stat, această contribuție a avut menirea să sprijine statul să asigure angajaților venituri constante după încetarea raporturilor de muncă prin pensionare.

Contribuția pentru asigurările sociale de stat a fost instituită în sarcina angajatorilor inițial prin Hotărârea Consiliului de Miniștri nr. 4.161/1953, iar ulterior prin Decretul nr. 389/1972, iar potrivit acestor acte normative contribuția se aplica asupra câștigului brut realizat de salariați.

Cu alte cuvinte, atât angajatorul, cât și salariatul contribuiau la sistemul de asigurări sociale de stat, sistem contributiv dualist care se regăsește și în reglementarea actuală.

Sub acest aspect este de reținut că nu poate fi primită teoria potrivit căreia s-ar face o aplicare retroactivă a Legii nr. 19/2000 în ceea ce privește principiul contributivității, pentru persoanele ale căror drepturi de pensie s-au născut anterior datei de 1 aprilie 2001.

Sistemul public modern de pensii și alte drepturi de asigurări sociale instituit prin Legea nr. 19/2000 are la bază principiile unicității, egalității, solidarității sociale, obligativității, contributivității, repartiției și autonomiei, conform art. 2 din lege, iar aceste principii pot fi identificate într-o formă sau alta și în legislația aplicabilă anterior intrării în vigoare a acestei reglementări.

În privința sporurilor și veniturilor suplimentare utilizate la determinarea punctajelor anuale pentru perioadele anterioare intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000, art. 10 din Legea nr. 3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială, în forma sa inițială, prevedea că baza de calcul al pensiei o constituie retribuiția tarifară, iar prin Legea nr. 49/1992 acest text de lege a fost modificat în sensul că la stabilirea drepturilor de pensie erau avute în vedere salariul de bază și o serie de sporuri cu caracter permanent, care nu intraseră anterior în această bază.

Ulterior, prin art. 164 din Legea nr. 19/2000, s-a prevăzut că la determinarea punctajelor anuale pentru perioada anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000, în procedura de stabilire și recalculare a drepturilor de pensie, se iau în calcul salariile brute sau nete, în conformitate cu modul de înregistrare în carnetul de muncă, sporurile care au făcut parte din baza de calcul al pensiilor conform legislației anterioare și sunt înregistrate în carnetul de muncă și sporurile cu caracter permanent care, după data de 1 aprilie 1992, au făcut parte din baza de calcul al pensiilor conform legislației anterioare și care sunt înregistrate în carnetul de muncă sau care sunt dovedite cu adeverințe eliberate de unități, conform legislației în vigoare.

Prin pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 au fost enumerate sporurile cu caracter permanent, cu mențiunea că aceste sporuri se utilizează la determinarea punctajului mediu anual, atât pentru perioadele anterioare, cât și pentru cele ulterioare datei de 1 aprilie 1992, iar în pct. VI al acestui act normativ sunt menționate expres sporurile, diurnele și alte drepturi care nu sunt luate în calcul la stabilirea punctajului mediu anual, întrucât nu au făcut parte din baza de calcul al pensiilor conform legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001.

Cu referire la interpretarea acestui articol, prin Decizia nr. 19 din 17 octombrie 2011 pronunțată în recursul în interesul legii, Înalta Curte de Casație și Justiție a statuat că dispoziția normativă menționată este în contradicție atât cu prevederile anterioare din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005, cât și cu Legea nr. 19/2000, deoarece încalcă principiul fundamental al contributivității anterior datei de 1 aprilie 2001.

În același sens este de precizat că, prin Decizia Curții Constituționale nr. 736 din 24 octombrie 2006, respingându-se excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor mențiunii prevăzute la pct. VI din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, Curtea a precizat că posibilitatea valorificării veniturilor enumerate în mod exhaustiv de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 nu este exclusă de plano.

În alți termeni, includerea sau neinclusiunea acestor venituri în baza de calcul și încasarea sau neîncasarea contribuției de asigurări sociale pentru veniturile prevăzute de textele legale care au generat o practică neunitară constituie o problemă de fapt, specifică fiecărui caz.

Prin urmare, aplicarea principiului contributivității impune luarea în calcul a sporurilor și veniturilor suplimentare utilizate la determinarea punctajelor medii anuale pentru perioade anterioare Legii nr. 19/2000, în măsura în care acestea au făcut parte din baza de calcul al pensiilor, au fost înregistrate în carnetul de muncă sau rezultă din adeverință, conform legislației în vigoare, și s-a plătit contribuția de asigurări sociale.

În aceste condiții, neluarea în considerare a unor sume pentru care s-au plătit contribuțiile de asigurări sociale echivalează cu o încălcare a principiului contributivității, având drept finalitate nerealizarea scopului avut în vedere de legiuitor, astfel cum de altfel a statuat Înalta Curte de Casație și Justiție și prin Decizia nr. 19 din 17 octombrie 2011 pronunțată în recurs în interesul legii privind interpretarea dispozițiilor art. 2 lit. e), art. 78 și art. 164 alin. (1) și (2) din Legea nr. 19/2000 și ale art. 1 și 2 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005.

În plus, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit în jurisprudența sa că drepturile de asigurări sociale cuvenite în baza contribuțiilor de asigurări sociale plătite constituie un bun patrimonial în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, ratificată de statul român prin Legea nr. 30/1994.

Cu titlu de exemplu este de menționat Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 7 februarie 2012, pronunțată în Cauza Ana Maria Frimu ș.a. împotriva României, prin care Curtea, deși a respins cererea ca inadmisibilă, a reafirmat faptul că art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție garantează plata prestațiilor sociale pentru persoanele care au achitat contribuții la bugetul asigurărilor sociale (relevantă în acest sens este și Cauza Constantin Abăluță ș.a. împotriva României).

De asemenea, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că drepturile de asigurări sociale sunt legate de plata contribuțiilor de asigurări sociale specifice, considerându-se că dreptul la alocația de urgență (pentru care reclamantul plătiase contribuția specifică) reprezintă un drept patrimonial în sensul art. 1 paragraful 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, Hotărârea în Cauza Gaygusuz împotriva Austriei din 16 septembrie 1996.

În concluzie, principalul element obiectiv apt să conducă la o justă și legală stabilire și reactualizare a pensiilor provenind din fostul sistem de asigurări sociale de stat îl reprezintă contribuțiile de asigurări sociale plătite, astfel că la stabilirea și reactualizarea drepturilor de pensie trebuie luate în calcul toate sporurile și alte venituri de natură salarială pentru care angajatorul/angajatul a plătit contribuția pentru asigurările sociale de stat.

Evident, acest mod de interpretare a normelor legale în materie nu va fi de natură să înlăture beneficiul prevederilor art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000, în sensul că se prezumă că s-au plătit aceste contribuții pentru sporurile care au făcut parte din baza de calcul al pensiilor conform legislației anterioare și care sunt înregistrate în carnetul de muncă, abordarea prezentată înscriindu-se în orientarea Înaltei Curți de Casație și Justiție reflectată de celelalte decizii pronunțate în recursurile în interesul legii promovate în această materie, cu referire expresă la Decizia nr. 5 din 20 septembrie 2010 și Decizia nr. 19 din 17 octombrie 2011.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art. 3307 cu referire la art. 329 din Codul de procedură civilă,

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

În numele legii

DECIDE:

Admite recursurile în interesul legii declarate de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Colegiul de conducere al Curții de Apel Craiova și stabilește că:

În interpretarea și aplicarea prevederilor art. 2 lit. e) și art. 164 alin. (2) și (3) din Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale și pct. V din anexa la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2005 privind recalcularea pensiilor din sistemul public, provenite din fostul sistem al asigurărilor sociale de stat, sporurile și alte venituri suplimentare realizate anterior datei de 1 aprilie 2001 vor fi luate în considerare la stabilirea și recalcularea pensiilor din sistemul public dacă au fost incluse în baza de calcul conform legislației anterioare, sunt înregistrate în carnetul de muncă sau în adeverințele eliberate de unități, conform legislației în vigoare, și pentru acestea s-a plătit contribuția de asigurări sociale.

Obligatorie, potrivit art. 3307 alin. 4 din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 10 decembrie 2012.

VICEPREȘEDINTELE ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE,
RODICA AIDA POPA

Magistrat-asistent-șef,
Mihaela Calabiciov